

Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca
Facultatea de Istorie și Filosofie
Str. M. Kogălniceanu nr. 1
RO-400084, Cluj-Napoca
Tel/Fax: +40 264 405326
Email: hiphi@hiphi.ubbcluj.ro
Website: <http://hiphi.ubbcluj.ro>

TEMATICA ȘI BIBLIOGRAFIA CURSULUI
Limbă, istorie, identitate națională în Europa Centrală
(sec. XVIII-XIX)

Anul universitar 2018 / 2019, semestrul II

Titularul cursului: conf.univ. dr. Radu Mârza.
Programarea în orar: miercuri, orele 17-20
Locul de desfășurare: sala 309
Informații de contact: rmarza@yahoo.com
Consultații: birou str. Napoca 11

1. Introducere.

Probleme-cheie: Terminologia de bază a cursului (naționalism, identitate, istorie națională, limbă națională, limbă literară, construirea/inventarea națiunii, renaștere/regenerare națională); Teorii cu privire la rolul Istoriei și Limbii în conturarea identităților.

Robert Auty, *Language and Nationality in East-Central Europe 1750-1950*, în *Oxford Slavonic Papers*, XII, 1979, p. 52-83 (reader, pe pagina web ISCE).

Lucian Boia, *Două secole de mitologie națională*. București, Ed. Humanitas, 1999, p. 32-50, 69-75.

Lucian Boia, *Istorie și mit în conștiința românească*. București, Ed. Humanitas, 1997, p. 11-82.

Anne-Marie Thiesse, *Crearea identităților naționale în Europa. Secolele XVIII-XX*. Traducere de Andrei-Paul Corescu, Camelia Capverde și Giuliano Sfichi. Iași, Ed. Polirom, 2000, 220 p.

Prezentare:

Peter Hoppenbrouwers, *Medieval Peoples Imagined*, in *Working Papers European Studies*, Amsterdam, 3, 2005, 49 p. (resursă electronică, format pdf)

Tomasz Kamusella, *The Politics of Language and Nationalism in Modern Central Europe*. Palgrave Macmillan, 2009, p. 1-363. (resursă electronică, format pdf)

Becoming Slav Becoming Croat, Identity Transformations in Post-Roman and Early Medieval Dalmatia, Brill, 2010 (resursă electronică, format pdf), p. 1-31.

2. Încercări identitare în Europa medievală. Mirajul „antichității” (I). Probleme-cheie: Problema originilor și identificării strămoșilor în evul mediu (exemplul miturilor originilor troiene; *Renovatio Imperii Romanorum*).

Patrick Geary, *Mitul națiunilor. Originile medievale ale Europei*. Târgoviște, Ed. Cetatea de Scaun, 2007, p. 43-72.

Bernard Guenée, *L'histoire et culture historique dans l'Occident médiéval*. Paris, Aubier-Montaigne, 1980, p. 332-354.

Ioan-Aurel Pop, *Geneza medievală a națiunilor moderne (secolele XIII-XVI)*. București, Ed. Fundației Culturale Române, 1998, 232 p.

Jacques Poucet, *Les Troyens aux origines des peuples d'Occident, ou les fantasmes de l'Histoire* (<http://bcs.fltr.ucl.ac.be/FE/12/TroyensParis.htm>)

Propunere de prezentare:

Ioan-Aurel Pop, *Geneza medievală a națiunilor moderne (secolele XIII-XVI)*. București, Ed. Fundației Culturale Române, 1998, 232 p.

3. Încercări identitare în Europa Centrală și de Est. Mirajul „antichității” (II). Teorii cu privire la originile slavilor Probleme-cheie: Originea slavilor la Nestor. Teorii cu privire la originea limbii slave bisericești; legendele fraților eponimi Lech, Čech și Rus, privilegiul acordat de Alexandru Macedon slavilor, problema Macedoniei, sarmatismul polonezilor, illyrismul la slavii de sud.

Patrick Geary, *Mitul națiunilor. Originile medievale ale Europei*. Târgoviște, Ed. Cetatea de Scaun, 2007, p. 43-72.

Francis Dvornik, *Slavii în istoria și civilizația europeană*. Traducere de Diana Stanciu. București, ALL Educational, 2001, passim.

Cronica lui Nestor, în Popa-Lisseanu, *Izvoarele istoriei românilor*, vol. VII, București, 1935, p. 31-33.

Andrzej Wasko, *Sarmatism or the Enlightenment. The Dilemma of Polish Culture*, vezi <http://www.ruf.rice.edu/~sarmatia/497/wasko.html>

Anna Wojciechowska, *The foundations of Sarmatism: aurea libertas and mores maiorum*; Paweł Hanczewski, *Political Ideals of Gentry*; Michał Czerenkiewicz, *Aeneas, a Sarmatian Role Model in Sarmatism and European culture* [http://www.wilanow-palac.pl/sarmatism and european culture.html](http://www.wilanow-palac.pl/sarmatism%20and%20european%20culture.html)

Propuneri de prezentări:

Macedonia greacă sau/și slavă?

Ce este sarmatismul?

4. Încercări identitare în Europa Centrală și de Est. Mirajul „antichității” (III). Tradiția cu privire la Marea Moravia, Constantin și Metode

Patrick Geary, *Mitul națiunilor. Originile medievale ale Europei*. Târgoviște, Ed. Cetatea de Scaun, 2007, p. 43-72.

5. Încercări identitare în Europa Centrală și de Est. Mirajul „antichității” (IV). Originea maghiarilor

Gyula Kristó, *The Hun tradition of the Hungarians*, in id., *Hungarian History in the Ninth Century*, Szeged, 1996, pp. 71-84 (xerox Mârza, scanat).

Gudor Botond, *Cartografie și istoria originilor la Bod Péter*, în *Annales Universitatis Apulensis, Series Historica* 10/1, Alba Iulia 2006, p. 51-65 (vezi http://istorie.uab.ro/publicatii/colectia_auash/Annales_10/studii/4%20gudor_botond.pdf)

Judith Winternitz, *The 'Turanian' Hypothesis and Magyar Nationalism in the Nineteenth Century*, in *Culture and Nationalism in 19th century Eastern Europe*, edited by Roland Sussex and J.C. Eade, Columbus, Ohio, 1985, pp. 143-155 (reader, pagina web ISCE).

Propuneri de prezentări:

1. Teorii cu privire la originea maghiarilor

2. Problema originilor la Antonio Bonfini:

(bibliografie Bonfini: ediție latină 1936 bibl. Napoca cota „fond Bolyai B5073”, 3 vol., sau BCU ed. maghiară 1995 cota 565407; sau

<http://www.bkiado.hu/doku/html/bonfini.html> sau

<http://mek.niif.hu/04400/04424/html/index.htm>;

D. Ciurea, *Opera istorică a lui Antonio Bonfini*, în A.I.I.A. Iași, 21, 1984, p. 321-328).

6. Încercări identitare în Europa Centrală și de Est. Mirajul „antichității” (V). Originea aristocrațiilor

Anonymus, *Gesta Hungarorum*, diverse ediții (print + electronice)

Ionuț Costea, *Solam virtutem et nomen bonum : nobilitate, etnie, regionalism în Transilvania princiară: (sec. XVII)*. Cluj-Napoca : Argonaut, 2005, p. 232-245.

Prezentare de carte:

Filip Lucian Iorga, *Strămoși pe alese: călătorie în imaginarul genealogic al boierimii române*. București, Humanitas, 2013, 321 p.

7. Încercări identitare în Europa Centrală și de Est. Mirajul „antichității” (VI).

Probleme-cheie: „Descoperirea” latinității românilor

Adolf Armbruster, *Romanitatea românilor*, București, 1972 (1997), p. 17-140.

Lucian Boia, *Istorie și mit în conștiința românească*. București, Ed. Humanitas, 1997, p. 83-144.

Ioan-Aurel Pop, *Națiunea română medievală*. București, Ed. Enciclopedică, 1998, p. 37-128.

idem, *Istoria, adevărul și miturile (note de lectură)*. București: Ed. Enciclopedica, 2002.

Al. Rosetti, *Istoria limbii române*. București, Ed. ptr. Literatură, 1968, p. 77-90, 203-217

Dezbateri: „Istoriografia română despre latinitatea românilor” (Armbruster – Boia – Pop)

Propunere de prezentare: *Zilele împăratului Traian și latinitatea românilor*: sesiunea de comunicări științifice: Cluj-Napoca, 20-21 septembrie 1997. Sub îngrijirea: Crișan Mircioiu, Dumitru Protase. Cluj-Napoca, Primaria Municipiului Cluj-Napoca, 1998, 180 p. (cotă BCU: LEGAL199802282)

Surse:

Grigore Ureche & Miron Costin & Constantin Cantacuzino & Dimitrie Cantemir vs. „Roman și Vlahata”

Dezbateri: origini alternative: Grigore Alexandrescu, *Umbra lui Mircea la Cozia*; Ion Heliade-Rădulescu, *O noapte pe ruinele Târgoviștii...*

8. Începuturile scrisului în limbile naționale - aspecte generale

Probleme-cheie: relația limbii de cultură – limbi vernaculare. Relația limbă vernaculară – comunitate – identitate. Cazul croaților și al limbii croate

Peter Burke, *Languages and communities in early modern Europe*. Cambridge, Cambridge University Press, 2004, p. 15-42 (reader).

Henrik Birnbaum, *The vernacular languages of East Central Europe in the medieval period*, in *The man of many devices, who wandered full many ways ... Festschrift in honor of János M. Bak*. Edited by Balázs Nagy and Marcell Sebők. Budapest, CEU Press, 1999, pp. 384-396 (reader).

Marianna D. Birnbaum, *Humanists in a shattered world: Croatian and Hungarian Latinity in the sixteenth century*. Columbus, Ohio: Slavica Publishers, 1986, 1985, p. 277-291 (reader, pe pagina web ISCE).

Michael Petrovich, *Croatian Humanists and the Writing of History in the Fifteenth and Sixteenth Centuries*, în *Slavic Review*, vol. 37, no. 4, Dec. 1978, p. 624-639 (resursă electronică, articol on-line).

Prezentare:

Peter Burke, *Languages and communities in early modern Europe*. Cambridge, Cambridge University Press, 2004, xiv, 210 p.

9. Începuturile scrisului în limbile naționale - studiu de caz

Probleme-cheie: Începuturile scrisului în limba română. Teorii cu privire la începuturile scrisului în limba română

Ion Gheție, Alexandru Mareș, *Originile scrisului în limba română*. București, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1985, passim.

Petre P. Panaitescu, *Începuturile și biruința scrisului în limba română*. București, Ed. Academiei R.P.R., 1965, passim.

Al. Rosetti, *Istoria limbii române*. București, Ed. ptr. Literatură, 1968, p. 467-478

Propuneri de prezentări:

1. Teorii cu privire la originea scrisului în limba română
2. Scrierea rotacizantă

10. Limbă și istorie în epoca barocului.

Probleme-cheie: Aspecte teoretice; cazul slavilor și al românilor: abordarea Istoriei proprii, problema originilor, raportarea la popoarele și țările vecine.

Il Barocco letterario nei paesi slavi. A cura di Giovanna Brogi-Bercoff. La Nuova Italia Scientifica, Roma, 1996, passim.

Dan Horia Mazilu, *Literatura română barocă în context european*. București, Ed. Minerva, 1996, 289 p.

Idem, *Udriște Năsturel*. București, Ed. Minerva, 1974, p. 42-59, 119-142, 160-172.

Răzvan Theodorescu, *Civilizația românilor între medieval și modern*, vol. II, București, Ed. Meridiane, p. 5-47, 63-104.

11. Epoca „nașterilor” sau a „renașterilor” naționale? (secolele XVIII-XIX).

Probleme-cheie: J.G. Herder și „descoperirea” slavilor. Jacob Grimm. „Inventing Eastern Europe”.

Johann Gottfried Herder, *Idei cu privire la filosofia istoriei umanității*, în idem, *Scrieri*. Traducere și prefață de Cristina Petrescu. București, Ed. Univers, 1973, p. 113-176. (BCU cota 757959).

Anne-Marie Thiesse, *Crearea identităților naționale în Europa. Secolele XVIII-XX*. Traducere de Andrei-Paul Corescu, Camelia Capverde și Giuliano Sfichi. Iași, Ed. Polirom, 2000, p. 17-111.

Larry Wolff, *Inventarea Europei de Est. Harta civilizației în Epoca Luminilor*. Traducere din engleză de Bianca Rizzoli. București, Ed. Humanitas, 2000, p. 35-258.

Al. Zub, *Cunoaștere de sine și integrare. Identitate, durată, devenire istorică*. Ed. II. Iași, Ed. Universității „Al.I. Cuza”, 2004, p. 153-157.

Propunere de referat:

Herder și „descoperirea” popoarelor din Europa răsăriteană

Prezentare de carte:

Larry Wolff, *Inventarea Europei de Est. Harta civilizației în Epoca Luminilor*. Traducere din engleză de Bianca Rizzoli. București, Ed. Humanitas, 2000, p. 35-258.

12. Cristalizări în identitatea istorică românească (secolul XIX).

Probleme-cheie: Concepții despre limba și istoria națională sub semnul romantismului; blamarea slavonismului și slavismului; școala latinistă și concurenții ei. „Lupta pentru limbă”.

Cadru general:

Peter Sugar, Ivo Lederer (eds.), *Nationalism in Eastern Europe*. Seattle and Washington, University of Washington Press, 1971, p. 373-381.

Bernard Michel, *Nations et nationalismes en Europe centrale : XIXe-XXe siecle*. Paris: Aubier, 1995, p. 65-93 (reader, pe pagina web ISCE).

Sorin Antohi, *Civitas imaginalis. Istorie și utopie în cultura română*. București, Ed. Litera, 1994, p. 136-174.

Ștefan Cazimir, *Alfabetul de tranziție*. București, Ed. Cartea Românească, 1986, p. 7-64, 82-121.

Dan Bugeanu, *Concepția lingvistică a lui Alexandru Cihac, în Limba Română*, XVI, 1967, 3, p. 225-236.

Sorin Mitu, *Geneza identității naționale la românii ardeleni*. București, Ed. Humanitas, 1997, 260-287.

13. Identități „supra-naționale” la popoarele Europei Centrale și de Est. Panslavismul. Cazul Juraj Kržanić

Francis Dvornik, *Slavii în istoria și civilizația europeană*. București, Ed. ALL, 2001, p. 326-333, 377-379, 489-491.

Hans Kohn, *The Impact of Pan-Slavism on Central Europe*, in *The Review of Politics*, Vol. 23, No. 3. (Jul., 1961), pp. 323-333 (format electronic, .pdf)

Michael Petrovich, *Juraj Križanić: A Precursor of Panslavism*, in *American Slavic and East European Review*, vol. 6, no. 3/4, Dec. 1947, p. 75-92. (articol online, format .pdf).

Surse:

Panslavismul văzut de istoricii români ai secolului al XIX-lea

Bibliografie generală

1. Sorin Antohi, *Civitas imaginalis. Istorie și utopie în cultura română*. București, Ed. Litera, 1994, p. 136-174.
2. Adolf Armbruster, *Romanitatea românilor*, București, Ed. Enciclopedică, 1972 (1997),
3. Robert Auty, *Language and Nationality in East-Central Europe 1750-1950*, în *Oxford Slavonic Papers*, XII, 1979, p. 52-83.
4. Lucian Boia, *Două secole de mitologie națională*. București, Ed. Humanitas, 1999, 133 p.
5. idem, *Istorie și mit în conștiința românească*. București, Ed. Humanitas, 1997, 310 p.

6. [Peter Burke, *Languages and communities in early modern Europe*. Cambridge, Cambridge University Press, 2004, xiv, 210 p.]
7. Ștefan Cazimir, *Alfabetul de tranziție*. București, Ed. Cartea Românească, 1986, 146 p.
8. Ernst Robert Curtius, *Literatura europeană și Evul Mediu Latin*. În românește de Adolf Armbruster; cu o introducere de Alexandru Dușu. București, Ed. Univers, 1970, XXIV, 816 p.
9. Francis Dvornik, *Slavii în istoria și civilizația europeană*. București, Ed. ALL, 2001, 636 p.
10. Patrick Geary, *Mitul națiunilor. Originile medievale ale Europei*. Târgoviște, Ed. Cetatea de Scaun, 2007, 229 p.
11. Ion Gheție, Alexandru Mareș, *Originile scrisului în limba română*. București, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1985, 463 p.
12. Bernard Guenée, *L'histoire et culture historique dans l'Occident médiéval*. Paris, Aubier-Montaigne, 1980, 447 p.
13. Peter Hoppenbrouwers, *Medieval Peoples Imagined*, in Working Papers European Studies, Amsterdam, 3, 2005, 49 p. (resursă electronică)
14. *Il Barocco letterario nei paesi slavi*. A cura di Giovanna Brogi-Bercoff. La Nuova Italia Scientifica, Roma, 1996.
15. Barbara Jelavich, *Istoria Balcanilor*. Vol. I. *Secolele al XVIII-lea și al XIX-lea*. Traducere de Mihai-Eugen Avădanei. Postfață de I. Ciupercă. Iași, Institutul European, 2000, 356 p.
16. Tomasz Kamusella, *The Politics of Language and Nationalism in Modern Central Europe*. Palgrave Macmillan, 2009, 1140 p.
17. Sorin Mitu, *Geneza identității naționale la românii ardeleni*. București, Ed. Humanitas, 1997, 435 p.
18. Aurel Nicolescu, *Școala Ardeleană și limba română*. București, Ed. Științifică, 1971, 291 p.
19. Petre P. Panaitescu, *Începuturile și biruința scrisului în limba română*. București, Ed. Academiei R.P.R., 1965, 230 p.
20. Ioan-Aurel Pop, *Națiunea română medievală*. București, Ed. Enciclopedică, 1998, 179 p.
21. Peter Sugar, Ivo Lederer (eds.), *Nationalism in Eastern Europe*. Seattle and Washington, University of Washington Press, 1971, 465 p.
22. Anne-Marie Thiesse, *Crearea identităților naționale în Europa. Secolele XVIII-XX*. Traducere de Andrei-Paul Corescu, Camelia Capverde și Giuliano Sfichi. Iași, Ed. Polirom, 2000, 220 p.
23. Balázs Trencsényi (ed.), *Discourses and Collective Identity in Central and Southeast Europe (1770-1945)*. Text and Commentaries. Volume I-II, CEU Press, Budapest-New York, 2007.
24. Emmanuel Turczynski, *De la iluminism la liberalismul timpuriu. Vocile politice și revendicările lor în spațiul românesc*. Traducere de Irina Cristescu. București, Ed. Fundației Culturale Române, 2000, 342 p.

25. Larry Wolff, *Inventarea Europei de Est. Harta civilizației în Epoca Luminilor*. Traducere din engleză de Bianca Rizzoli. București, Ed. Humanitas, 2000, 539 p.
26. Alexandru Zub, *Istorie și finalitate. În căutarea identității*. Ed. II. Iași, Ed. Polirom, 2004, 263 p.